

Dialoginen ohjaus

Tukiverkoston yhdessä, Mikkeli, 5.3.2015

Merja Koivuluhta & Ritva Ruponen

UEFI|ADUCATE

Hyvät neuvot eivät auta

" Jos opettaja huomaa, et nuorella on vaikeeta tai ettei se keskity, niin se voisi kysyä siltä nuorelta, että onko joku hätänä eikä vaan sanoa, että keskity."

Ilta-Sanomat 20.7.2013

Jami Nissinen, 17 v., "ongelmanuori", ei työtä, ei opiskelupaikkaa.

- Ilmiongelma ei kerro välittömästi, mistä on kysymys
 - Esim. koulutuksen useat keskeytykset, toistuvat irtisanoutumiset
- Ilmiongelmaa provosoivat, toistuvat toimintatavat eivät ole ohjattavan itsehavainnoinnin ulottuvilla

UEFI|ADUCATE

Toimivan ohjaussuhteen edellytyksiä

- Rogers (1957):
 - Varaukseton arvostus
 - Johdonmukaisuus
 - Autettavan näkökulman tavoittaminen
- Ohjaajan löydettävä tie sinne, missä ohjattava omassa kokemuksessaan on
- Auttaminen perustuu yhteyden syntymiseen ja kehittymiseen
 - Ohjaajan levollinen pelottomuus
 - Aidosti neutraali suhde autettavan ilmaisemiin asioihin tai asiakkaaseen

UEFI ADUCATE

Ohjaus on yhteistoimintaa

Kolme tärkeää asiaa:

1. Yhteys ohjattavan ja ohjaajan välillä eli kontaktin syntyminen
2. Ohjattavan näkökulman tavoittaminen
3. Ajoitus

UEFI ADUCATE

Toiminnan kohteellisuus

- Ihminen toimii maailmassa, toisten kanssa ja suhteessa itseensä
 - Esineympäristöön suuntautuva toiminta (instrumentaalinen toiminta)
 - Yhteistoiminta ja kommunikointi toisten kanssa
 - Psyykkiset toiminnat
- Kaikella toiminnalla on kohteensa
 - Leivon pullaa, pilkon puita, istutan kukkia
 - Pelaan sakkia, vaihdan vaippaa, autan syömisessä
 - Kerron kuulumisia, kysyn neuvoa, pidä luento
 - Ajattelen jotakin, muistan jotakin, pelkään jotakin, haluan jotakin

(Leiman 2014)

UEFI ADUCATE

Tapausjäsenitys

- Ilmiongelmaa ylläpitävien toimintatapojen tunnistaminen ja hahmottaminen
 - Asiakkaan toimijuuden esteiden käsitteellinen mallinnus
 - Formulointi tuotetaan yhdessä asiakkaan kanssa
- "Kuvaa, mitä näet ja kuulet" -periaate
- Yhteinen näkemys ilmiongelmasta (asiakas, verkosto, työntekijä)
- Lähikehityksen vyöhykkeen arviointi
- Välittömien työskentelytavoitteiden asettaminen: ulospääsy toistuvista toimintakehistä, vaihtoehtoisia toimintatapoja

(Soveltaen Leiman 2010)

UEFI ADUCATE

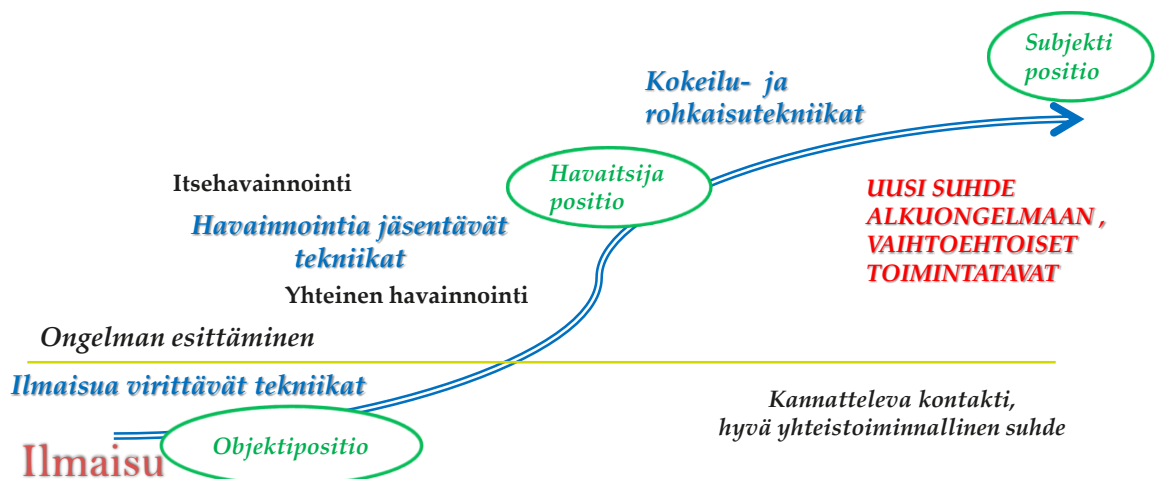
Itsehavainnoinnin kehittyminen ohjauksen tavoitteena

- Ohjauksen tavoitteena on, että ohjattava oppii havainnoimaan toimintaansa ja näkee vaihtoehtoisia tapoja toimia (**havaittajapositio**)
- Rakentuva havaittajapositio johtaa yksilön lisääntyneeseen tietoisuuteen ongelmistaan ja muuttuneeseen suhteeseen näihin ongelmiin = **subjektipositio** (parempi itseohjautuvuus, mahdollisuus valita toimintavaihtoehtonsa)
- Muutos mahdollinen asiakkaan **lähikehityksen vyöhykkeellä**
- Vygotskin (1978) lähikehityksen vyöhyke kuvaa yksilön itsenäisen suoriutumisen ja ohjauksessa tai yhteistoiminnassa tapahtuvan suorituksen välistä etäisyyttä (Leiman 2007, 2012b)

UEFI ADUCATE

Ohjausprosessin metamalli

(soveltaen Leiman, 2012a, 128; 2013)

UEFI ADUCATE

Dialogisen ohjauksen prosessi

- Lähtökohtana ohjattavan ilmiongelma(t)
 - Millaisena hän sen hahmottaa ja mitä hän haluaa sille tehdä. Ilmiongelma voi koskettaa muita tai olla jonkun toisen ongelma
- Tapausjäsenitys
 - Ongelmaa ylläpitävien toimintatapojen hahmottaminen yhdessä ohjattavan kanssa
- Ohjauksen lähi- ja kaukotavoitteiden asettaminen
- Prosessin hahmottelu
 - Varsinainen ohjausinterventio + sitä täydentävät toimenpiteet (perheinterventiot, verkostotyö, jne.)
- Ohjauksen kestosta sopiminen
- Ohjausjakson lopussa saavutetun arvioiminen ja jatkotoimenpiteistä sopiminen(seurannat, muut hoidot tai interventiot) (Leiman 2014)

UEFI ADUCATE

Dialoginen ohjaus ja neuvonta

- Kehitetty erityisesti julkisten palvelujen lyhyisiin interventioihin kognitiivis-analyttisen terapian perustalta
- Tavoitteena on auttaa asiakasta muuttamaan ongelmallisia toimintatapojaan parantuneen itsehavainnon ja kehittyneempien itsesäätelykeinojen avulla.
- Joustava, laaja sovellettavuus terveys-, sosiaali-, koulutus- ja työvoimapalvelujen asiakastyöhön, yhteisötyöhön ja moniammatilliseen yhteistyöhön
- Pohjois-Karjalassa pitkä kehittämislinja eri organisaatioissa ja hankkeissa, emeritusprofessori Mikael Leiman keskeisenä kehittäjänä
- Toimijuuden tuki –ESR-hanke, UEF/ohjauksen koulutus

UEFI ADUCATE

Lähteet 1/2

- Leiman, M. (2007). Dialoginen ohjaus ja neuvonta. Polku työmarkkinoille- osahankeen julkaisussa *Tuetusta toimijuudesta itsenäiseen toimijuuteen. Dialoginen ohjaus ja neuvonta käytännössä*. Optio Työelämään -Joensuun Seudun Työllisyys EQUAL-projekti (s. 8 – 44). Verkkojulkaisu. Haettu <https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/1506373/Dialoginen+ohjaus+ja+neuvonta/c1637dbb-3feb-447f-938d-65eb0bca1198>
 - Leiman, M. (2010). Miten hyvä tapausjäsenitys tehdään. Luento Koulutus- ja kehittämiskeskus Salmiassa 15.11.2010.
 - Leiman, M. (2012a). Dialogical sequence analysis in studying psychotherapeutic discourse. *International Journal for Dialogical Science*, 6 , 123-147. Haettu http://ijds.lemoyne.edu/journal/6_1/pdf/IJDS.6.1.08.Leiman.pdf
- Leiman, M. (2012b) Psykoterapioiden yhteinen perusprosessi. Teoksessa S. Eronen & P. Lahti-Nuuttila (toim.) *Mikä psykoterapiassa auttaa? Integratiivisen psykoterapian perusteita* (s. 71 – 90). Helsinki: Edita.

UEFIADUCATE

Lähteet 2/2

- Leiman, M. (2013). Dialoginen ohjaus ja sen työvälineet. Luento Dialoginen ohjaus ja neuvonta: teoriaa ja käytäntöä –seminaarissa Itä-Suomen yliopistossa 19.4.2013. Haettu <http://www.uef.fi/documents/1713885/1763939/Dialoginen+ohjaus+19.4.2013.pdf/dbf4bf60-5d6b-4f43-b4e7-0113c0bf6bed>
- Leiman, M. (2014) Dialoginen ohjaus ja sen työvälineet. Luento Johdatus dialogiseen hahmotustapaan –koulutuksen suurryhmäseminaarissa 15.5.2014. Haettu http://www.uef.fi/documents/1713885/1763939/dialoginen_ohjaus_ja_sen_tyovalineet.pdf/b3f15690-e468-4b2a-bc37-89df7974ff88
- Rogers, C.R. (1957) The Necessary and Sufficient Conditions of Therapeutic Personality Change. *Journal of Consulting Psychology* 21 (2), 95–103. Uusintapainos haettu <http://www.shoreline.edu/dchris/psych236/Documents/Rogers.pdf>
- Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.

UEFIADUCATE